

Center for Kultur og Udviklings høringsvar om revisionen af den danske udviklingspolitik

Er kultur og kunst en luksus, der først kan blive råd til, når grundlæggende behov som mad, husly og vand er opfyldt? Nej, kultur er med til at definere og binde samfund sammen. Kultur og kunst skal være med til at sætte målene for udviklingen, og derfor skal de med ind i debatten i udviklingslandene og ind i dialogen mellem de lokale og de internationale donorer helt fra starten. Udvikling er ikke bare en teknokratisk proces, men skal naturligvis tage udgangspunkt i mennesker, der kan sætte ord på egne behov og indgå i åben og kreativ diskussion om udviklingsbestræbelserne i deres lokalsamfund og land. Det handler om værdier. Frihed er en af dem. Kulturen skal medtænkes i revisionen af den danske udviklingsstrategi. En enkelt sætning eller to i den nye strategi kan gøre en stor forskel.

I de seneste år er det praktiske samarbejde mellem Center for Kultur og Udvikling, Udenrigsministeriet og de danske ambassader intensiveret. Centret har nu kultur- og udviklingsprogrammer i 9 lande og har også regionale programmer i Mellemøsten og Afrika.

Der er job og penge i den kreative sektor. Det gælder også i udviklingslandene. Selvfølgelig er landbrug, industri og serviceerhverv essentielle, men musik, dans, billedkunst, kunsthåndværk, mode og design tæller bestemt også med, når antal af job tælles op. I udviklingslandene kommer finansieringen til kunst og kultur især fra den private sektor med meget få tilskud fra det offentlige. Her er et kæmpe potentiale for yderligere vækst, eksport og beskæftigelse. Men der er stort behov for at opbygge kendskab til rettigheder og beskyttelse af produkter samt kapacitet til at lede og organisere kunstneriske produktioner og festivaler. Det er i Afrika-Kommissionens ånd at sætte fokus på den private sektor, unge og beskæftigelse. Der er muligheder for stor effekt, men det kommer ikke af sig selv. Det kræver brud på vanetænkning hos udviklingslandenes regeringer, blandt donorer og i kultur- og udviklingsmiljøerne i de rige lande.

Kunst udtrykker sociale, politiske og økonomiske problemstillinger. I kunst og kultur sættes der ord på både menneskerettigheder, sociale spændinger mellem samfundsgrupper og dilemmaer i samfund under forvandling. Kunst er afsæt for diskussioner. Når der sættes ord og billede på et blindt punkt i samfundet, opdager folk, dels, at de ikke står alene med deres problemer, dels at tingene kunne fungere på andre måder. Det styrker selvtillid og interessefællesskaber og sender i sidste ende problemerne ud i den offentlige debat. Når den unge stand-up'er i Harare laver det til underholdning at fortælle om, hvordan det er at sidde i venteværelset på AIDS-klinikken og se folks ansigtsudtryk, når de kommer ud efter at være blevet testet – vel vidende at han selv skal ind lige om lidt – så skubbes der til et tabu om AIDS med vidtrækkende konsekvenser. My World - IMAGES festivalen, der finder sted i Danmark i august/september 2010, tager netop udgangspunkt i kunstnerens opfattelse af hendes nære eller fjerne verden. Perspektiver på vores fælles verden set gennem øjnene af kunstnere fra udviklingslande. Vi vender blikket – fra os på dem – til dem på os. Det er mødet, erfaringen og dialogen, der skaber forståelse, empati og tolerance. Kunst og kultur er en enestående måde at skabe interesse og respekt for hinanden på. Det er Public Diplomacy på den rigtig gode måde.

Det samme gør sig også gældende i de udviklingslande, der er sammensat af mange etniske grupperinger, minoriteter eller stammer. Det gælder i f.eks. Afghanistan og Uganda: Når kunst og kulturprojekter får mulighed for at skabe forståelse og respekt mellem befolkningsgrupper, styrkes sammenhængskraften i de enkelte lande. I lande, hvor ytringsfriheden er begrænset, skaber kunstneriske udtryk frirum, når det strammer til på det politiske område. Det kender vi bl.a. fra The Book Café i Harare, Zimbabwe, som et utal af kunstnere bruger som mødested til produktion og kunstneriske initiativer, der ikke bare gør modstand mod regimet, men også skaber kunst, fordi kunsten er overlevelsesstrategi. Eller fra Elfenbenskysten hvor Priss K og Nash - unge kvindelige rappere – vinder gehør i den unge generation, når de synger om ligestilling og sætter sig op imod undertrykkelse. Kunstneriske arbejdsformer er med til at hele og skabe forsoning, når en bedring af situationen er på vej i skrøbelige stater.

Kulturelle instrumenter som interaktivt forum teater, radiohørspil og TV-serier benyttes allerede i mange udviklingsprogrammer til at informere og påvirke befolkningen til at ændre adfærd. Det sker i forbindelse med hiv/aids, hygiejne og trafikikkerhed og deltagelse i valg. Og når danske teaterfolk i Afghanistan hjælper tre modige teatergrupper med at lave turnerende interaktivt gadeteater om vold i hjemmet og kvinders rettigheder. Det udbreder viden om menneskerettigheder og demokratiske processer og viser kulturens store potentiale som bistandsværktøj.

Kunst og kultur er en meget vigtig del af udviklingsprocessen. Tør man håbe på en enkelt sætning - eller måske - to om kultur i den nye danske udviklingsstrategi?

Med venlig hilsen
Jens Kåre Rasmussen, Centerchef,
Center for Kultur og Udvikling